

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս րոպդի մուտքը արդիւնաւոր չէ, ամբողջ 16րդ շրջանի (900 սեպտ.—901 յուլիս) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կան. խիկ, կարելի է նաև բաժնորդագրութիւն քանի ամսի համար որ ուղղութիւն, ամեն մէկ ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1901 յուլիս ամսէն առաջին չանցելու պայմանով:

Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել հետևեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France).

ԺԶ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 35

1901 ՄԱՅԻՍ 1
1901 ԱՊՐԻԼ 18 (Հ.Ց.)

ՋՈՐԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կուսակցութիւնները կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագրուել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Մանուցման 1 միջակայքը 1 սանդղակարժէ. 1 զիւրադրը 2 սանդղակարժէ:

Les annonces, en français et en arménien sont reçues, aux bureaux de Rédaction: Rue Glandevès, 17.

ԲԱՅՈՒԱԾ Է
ԲԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”

ԺԶ ՇՐՋԱՆԻՆ

(1900 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—1901 ՅՈՒԼԻՍ)

Արմենիայի ամբողջ 16րդ շրջանի բաժնորդագրին է 20 ֆրանգ որ կարելի է նաև մաս առ մաս ղրկել, 10 կամ 5 ֆրանգով:

—Ամենք որ Արմենիայի Օթանդակ կը գրուին, իրենց համար ստացած մէկ օրինակ Արմենիայէն զատ՝ որի բաժնորդագրինը 20 ֆր. է, քանի՜ օրինակ Արմենիա որ ուղեն, կը ղրկուի իրենց հասցեով և իրենց ծրարի մէջ գրուած, ամէն մէկ օրինակի տարեկան բաժնորդագրինը 10 ֆրանգ և կամ որ նոյնն է, ամսական մէկ ֆրանգ միայն հաշուելով:

—Ամեն ազգի ու երկրի մէջ ընդունուած սովորութիւն մ'է որ ԼՐԱԳԻՐ-ՆԵՐԻ ԲԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԱՆԻՍԵԿԱԿԱՆ ԿԸ ՎՃԱՐՈՒԹԻՒՆ:

—Արմենիայի այն հին բաժնորդներ որոնք 15րդ շրջանին համար 20 ֆրանգ ախտողովին վճարած էին, իրենց հին հաշիւ փակուելու համար իրաւունք պիտի ունենան ներկայ 16րդ շրջանի մինչև 11րդ թիւն ստանալու: հետևապէս այս 16րդ շրջանի մինչև վերջին իրենց բաժնորդագրին վճարած լինելու համար 17 1/2 ֆր. միայն կը պարտին ղրկել: Իսկ այն հին բաժնորդներ որոնք ներկայ 16րդ շրջանին համար ալ 20 ֆր. ղրկած են արդէն, կը ինդրենք որ հաճին իմացուանի մեզ թէ ինչպէս կուզեն կարգադրել իրենց այդ 2 1/2 ֆր. պահանջը: Եթէ կը փափաքին, իրենց ընտրած գիրքերէ 2 1/2 ֆր. արժէքով կը ղրկենք իրենց (եթէ իրենց ուզած գիրքն աւելի արժէ, տարբերութիւնը մեզ ղրկուելով): Իսկ եթէ կուզեն, փոստով իրենց կը վերագրուինք այդ 2 1/2 ֆրանգը:

—Արմենիային իր 16րդ շրջան թեւա. կոխելով հրատարակուած չիտառագելու համար, մեր բարեկամներէ շատերի խորհուրդին հետեւելով, վերսկսած ենք շարունակել հրատարակութիւնը, առ այժմ շարաթիւ մէկ թերթ հանելով և խոստանալով շուտով սկսիլ նորէն, երբ հանգամանքները ներքին, շարաթիւ երկու թերթ տալու:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սալմաստ. — Հայեր ի թիւրքիա. — Պոստ-կարիաի եւ Ռուսմանիաի առաջնորդութիւնները. — Որբուհիի նպաստը որբերին. — Նամակ Մալտա կղզիին (Մալդա). — «Ժողովուրդի ճամբար». — Թիւրքիայի լուս. բեր. — Տամատ Մանուկտ փաշան եւ իր որդիներ. — Մեծ ծաղկավարդ. — Տ. Տէյքասիի ճանբորդութիւնը. — Արտասահմանի լուս. բեր. — Մանուկտմանք:

ՍԱԼՄԱՍՏ

Մեր ազգային վերջինքանի մը տա. ընկերի կեանքին մէջ Սալմաստ շատ կարևոր տեղ մը ունեցած է, իր գիրքերին բերուածով ազգային զանազան օգտաշատ նպատակներ ընծայած բազմաթիւ ծառայութիւններով և զիւրութիւններով:

Սալմաստի անունը շատ սերտ կապուած է մեզ համար այլ ևս սրբազան և պաշտելի դարձած հայրենանուէր զիւցազունների յիշատակներին հետ, և այսօր հայ գործիչը և գաղթական փախստական գիւղացին այդ հիւրընկալ վայրից քաղցր և անմոռանալի տպաւորութիւններ ունին:

Սա այն գաւառն է որի հայաբնակ գիւղերին մէջ առաջինն աշխատեցան Քոլոչեան և Ագրիպպասեան՝ հայ յեղափոխութեան անդրանիկն հատակները: հոն, երբեմն Մ. Աւետիսեանի շունչին և հովանիին տակ կազմուած ոյժ մը, ոչ միայն մօտիկ վանի ժողովրդի պատրաստութեան այլ նաև տեղին մտաւոր վերածնունդի և նիւթական բարգաւաճումի ջանքերով աշխատեցաւ այնքան: Հոն՝ հարցուցէք մեր յեղափոխական միւս ամեն գործունէութիւններին և պիտի տեսնէք միևնոյն բանը և միևնոյն երևոյթը:

Տաճկահայաստանից դուրս մեզ մօտիկ ոչ մի գաւառ Սալմաստի չափ օգտակար դեր մը և մեծամեծ զոհողութիւններ արած ունի հայկական դատին. և այս ամենով նա իրաւունք ստացել է մեր ամենիս երախտագիտութեան: Հայ երիտասարդութիւնն այսօր շատ բան պարտական է Սալմաստին: այնու մանաւանդ անոր դերը մեր ներկայ կարևոր շրջանի մէջ դեռ վերջացած չէ:

Ահա՛ թէ ինչու մեզ ցաւ ու սրտ. մտութիւն միայն կարող է պատճառել ամէն մի լուր, որ երևան կը հանէ դժբաղդաբար Սալմաստցիների ինք.

նայածար աջակցութիւնը և անմոռաց հիւրընկալութիւնը շահագործող մեր կարգ մը ամէն դասակարգի ազգայինների ընթացքը: Արմենիայի թըղթակցութիւններ այդ առթիւ դուրս կը բերեն պատկերներ որոնք ոչ միայն անպատուաբեր, այլ և նոյն իսկ յուսահատեցուցիչ են:

Ժամանակ է որ մեր գործիչ մարմիններ, իրենց մեծ և բազմադարձ գործերի մէջ, հայ վերածնութեան ջանքերին այնքան սատար եղող այդ հայաբնակ փոքրիկ գաւառն էլ մտքից չի հանեն և ոչ միայն այդքան, այլ նաև իրենց անուն առնող կեղեքիչ աղտոտ. ների ընթացքին սանձ մը և վերջ մը դնեն: Հէնց, օրինակի համար, Դաշնակցութիւն չպիտի կամենար որ իր դրօշին տակ գործած և մեռած Պետրոսի, վաղգէնների, Երուանդների և այլն այդ թատերավայրը՝ յիշեալ անունների յիշատակը պղծող գործ ու ընթացքները մաքրէ:

Առհասարակ ամենքս էլ շատ լաւ տրամադրուած ենք Պարսկաստանի հայութեան բարձրացումի, լուսաւորութեան և զարգացումի գաղափարներով: Մեզ համար քաղաքական պահանջ մը եղող պարսիկ ժողովուրդի և կառավարութեան զօրեղացումը և մեր էլ դատի յաջողութեան իբր ա. մենապիտանի օժանդակ այդ ոյժը անկարելի է զանցառել և կարևոր տեղ մը չի տալ նաև Սալմաստին, որի կատարելիք դերը կրկնակ կարևորութիւն մը կը ստանայ այդու:

Հոն, այս արհեստական գէշ վիճակի մէջ լքուած թողուլը և անոր հետեւեք լինելիք Սալմաստցիների յուսահատութիւնը չարաչար սխալ մը պիտի լինի մեր գործունէութեան համար, որի կարևորութիւնը շատ ծանր և անդարմանելի, երկար պիտի չքէ հասկնալու համար: Լաւագոյն չէ, քանի ժամանակ կայ, դարմանել այս ամէնը որ շատ ուրիշ բան չի պահանջեր քան եթէ քիչ մը բարի կամեցողութիւն:

ՄԷՆ-ՍԷ

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐԻՔԻԱ

Մուշի որբանոցին մէջ գործուած կտակէն նմոյշներ ղրկուած էին պատ. բիրաբարան Նպաստից յանձնաժողովին որ գոհ եղաւ իմանալով թէ կը.

տաւագործութեան արհեստը չահաբեր պիտի լինի կարօտեալներին որովհետեւ այդ արհեստի աշխատողներ չը կային մինչև այժմ Մուշի մէջ և Մշեցիները պարտաւորուած էին ուրիշ գաւառներէ բերել տալ իրենց պէտք եղած կտակը:

— Սուլթանը Զապիկին առթով որբերին և կարօտեալներին բաշխուելու համար 25,000 զրուշ նուէր ղրկել է մեր պատրիարքարան: Աւելի լաւ կը լինէր եթէ իր շնորհով 50,000 որբեր գոյացած չլինէին որով 25,000 զրուշի նուէրն ալ ղրկուել պէտք չէր մնար:

— Նպաստից յանձնաժողովը նկատելով որ որբանոցներէ շատերի տնտ. զուլթան չըլանը կը վերջանայ այս տարի, որոյց կանխաւ յիշեցունել այս կէտ որբանոցների հոգաբարձու. թիւններին յատուկ շրջաբերականով մը և յանձնարարել որ որբանոցների արհեստական ճիւղին մասնաւոր հոգ տանին որպէսզի որբերը միջոց ունենան իրենց ապրուստ ճարելու ապագային մէջ:

— Վանէն կը գրեն թէ Սալմաստի Ս. Գրիգոր վանքի անունով քաղաքին մէջ հաստատուած իգական որբանոցի հոգաբարձութիւնը նկատելով թէ որբանոցին համար վարձուած արդի շէնքը գոհացուցիչ չէ առողջական տեսակէտով, այնպէս որ որբուհիներէն ոմանք հիւանդկաւս վիճակ մը անցուցին այս ձմեռ և անոնցմէ մէկն ալ մեռաւ, կեդրոնական թաղի մը մէջ եռայարկ և փառաւոր տուն մը վարձեց 3 տարի պայմանաժամով 47 1/2 լիւրի: Եւեքը պարտէզ մ'ալ ունի որ բաւական մրգեղէններ կրնայ արտադրել: Հոգաբարձութիւնն այս գարուն ոչխարներ պիտի գնէ, նոր շէնքեր պիտի շինէ վանքին մէջ ուր շատ տունկեր ալ տնկեց: Հոգաբարձութիւնն որբուհիների վիճակին աւելի լաւ խնամ տանելու համար, նոր ծախքերի ենթարկուիլ յանձն առած է այն յուսով թէ զանազան տեղերէ իրեն օգնութեան հասնողներ կը լինին: Յայտնի է թէ այդ իգական որբանոց բացուած է Նիւ. Երրբի հայ տիկիների Որբանոցաւ ընկերութեան և Թիֆլիսցի Տէյք. Նատիրեանի օգնութիւններին շնորհով:

— Աղբակի (Պաշգալէ) առաջնորդական փոխանորդ նշանակուած Տ.

Ստեփան Վ. Աղազատեան իր յօդա-
ցաւ և խլով իւր պատճառ բռնելով
պնդած էր իր հրաժարականի վրայ.
հետեւեալ Վանի գաւառային վար-
չութիւնը խնդրեց է պատրիարքա-
րանէն որ այդ պաշտօն յանձնուի Աղ-
թամարի միաբաններէն Տ. Եղնիկ Վ.
Ներկարարեանին:

— Մալաթիայի Որբանոցին մէջ
պատրաստուած կովի, այծի, ոչխարի
կաշիներէն նմայնեցող զրկուած էին
պատրիարքարան որ գործութեամբ
տեսնելով անոնց լաւ պատրաստուած
լինելը, որոշեց քաջալերել Մալաթիա-
ցիներին այդ ձեռնարկը:

— Տիրա Յովհաննէս Յակոբեան որ
իր բարեգործութիւններով ծանօթ է
արդէն, 10,000 զրուշի արժողութեամբ
900 ետրտա ասուի նուիրեց է, որբե-
րին զգեստներ շինելու համար:

— Կ. պօլսի Ս. Փրկչեան Աղգ. Հի-
ւանդանոցի որբանոցին մէջ երկրա-
գործութեան դասեր սկսած են տըր-
ուիլ:

— Գարակէօզեան կտակի տոկոսէն
600 օսմ. ոսկի յանձնուած է Աղգ.
Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան,
որբանոցին վերաբերեալ ինչ ինչ
պէտքեր հոգալու համար:

— Քրիէն կը հեռագրեն թէ վի-
ճակին առաջնորդ ընտրուեց է Տ.
Եղնիկ Վ. Վ. Գալաքեան որ Կ.պօլսի
կը գտնուի այժմ և իսկիւտարի Ս.
Խաչ Կեղեցիի քարոզչութեան պաշ-
տօնը կը վարէ:

— Թոտոսթօի նորընտիր առաջ-
նորդ Տ. Ներսէս Եպ. Ասլանեան Անդ-
րիանուպօլսի երթալով, նահանգապետ
փաշային ներկայացուցեց է իր առաջ
նորդական պէրաթը:

— Թիւրք կառավարութիւնը կըր-
թական նախարարութեան պաշտօն-
եաներէն Մէհմէտ Սիւրէյյա պէյ ա-
նուն հայազէտ մէկը յատկապէս քըն-
նիչ կարգեր է հայ վարժարաններն
այցելելու համար որ քննէ դասագիր-
քերը և հետաքրքիր լինի դասաւան-
դութեան կերպերին:

ՊՈԼԿԱՐԻԱԻ ՆԻ ՌՈՒՄԱՆԻԱԻ ԱՌՍՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կ.պօլսի պատրիարքարանի Խառն
Ժողովը ապրիլ 13/26ի նստին մէջ
խորհրդակցեցաւ Պոլկարիայի և Ռու-
մանիայի համար առանձին առաջնոր-
դութիւններ հաստատելու խնդրին
վրայ և որոշեց պաշտօն տալ Երէցեան
Տ. Գէորգ Սրբազանին և Նորատուկ-
եան Գաբրիէլ Էփէմիոնին որ այդ ա-
ռաջնորդութիւններ հաստատելու մի-
ջոցներն ու կերպը ուսումնասիրեն և
ծրագիր մը պատրաստելով ներկայա-
ցունեն Աղգ. Կեղր. Վարչութեան:

«ՈՐԲՈՒՆԻ» ԵՄԱՍՏԸ ՈՐԲԵՐԻՆ

«Բազմավէպ» խմբագրութիւնը
մայիսի Թուին մէջ կը յայտարարէ որ
իր հրատարակած Որբունիի հասոյ-
թէն 1000 Քրանգ ևս յղած է Կ.պօլսի
Հայոց պատրիարքարանի Որբանոց
յանձնաժողովին, Թիւրքիայի Հայերի
որբերին համար:

ՆԱՄԱԿ ՄԱԼԴՈՒ ԿԶԶԻՆ

Մալտա, 11/24 ապրիլ 1901

Այս նամակս կը տղոյժ առ ձեզ վեր-
ադիւնելով կը յայտարարեմ ձեր
հորդութեան միջոցին և ուր արդէն
եղած եմ 3 օր և 4 րոպէս Աստուծով կը
մեկնեմ Տիւրիայի ճանապարհաւ Մարսէյ
և անդէն Անգլիա:

Մալտա, ինչպէս յայտնի է, Միջերկ-
րականին մէջ կը գտնուի, իբր 700 մղոն
առ-հարաւ Մարսէյի: Քրիստոնեայ ազ-
գաց համար աստիճան մի շահեկանու-
թիւն ունի այս կղզի, և հետեւեալ բթէ
կը վստահանամ քանի մի հակիրճ թէպէտ
Թիւրքական տարիքի մի հակիրճ տալ յիշ-
եալ կղզոյն վերաբերմամբ և յատկապէս
ի մասին տեղւոյս գրադարանին, կը յու-
սամ որ ընդունելի կը լինին ձեր ընթերց-
ողաց:

Կղզոյն հնագոյն պատմութիւն Փիւ-
նիկեցոց ժամանակէն սկիզբ կառնու-
այսինքն իբր 1600 մ. ժամանակէն զՔրիստոս.
սակայն վերջերս մի ներքնագետին
գտնուած եգիպտական դամբարանք և
ի նոսին պարունակեալ դաճաղք և այլն
(որք կը պահուին կղզոյն թանգարանին
մէջ) կը ցուցանեն որ Նեքիպտացիք ևս
եղած են այս կղզոյն մէջ առաւել հնա-
գոյն ժամանակներում: Սուրբ Առաքեալն
Պօղոս սոյն այս կղզոյն (Միլետ) մէջ էր
որ նաւարեկ եղաւ, որպէս կը յիշուի Ս.
Գրոց մէջ, և մինչ ցայժմ իսկ այդ քաղ-
աքուկն ուր այդ դէպքն պատահեցաւ
(յամին Փրկչական 58), կը կոչուի Ս.
Պօղոսի ծոց (St. Paul's Bay):

Ընդ տարածման մասնետական հաւա-
տոյն, Արարացիք տիրեցին և մնացին
այստեղ մինչ ցայժմ մետասաներորդ դա-
րու, որպէս յայտնի է հին արաբական
կամ «Քիւֆի» լեզուաւ գրեցած մանաւա-
րէնէ որք այժմ կը գտնուին թանգա-
րանին մէջ: Առ այս՝ այլ մի ապացոյց է
նոյն իսկ Մալտեացոց լեզուն որոյ բա-
ղարկութիւն, որպէս իմանամ, կը պա-
րունակէ մեծած մասամբ արաբական
բառեր, թէ և աղաւաղեալ:

Սակայն այս կղզոյս կարեւորութիւն
սկիզբ կառնու 1530 թուէն, երբ Սպա-
նիոյ Թագաւոր Կարլոս հինգերորդ նը-
ւիրեաց զայն, որպէս պարզ և, Սրբա-
ղէմայ Ս. Յովհաննէս աշխարհաշահ Միա-
բանութեան (the Knight of St. John)
որոց՝ Տաճկիկներն ի նորոյ հալածեալ փա-
խտական արաբեալ էին Հռոմոս (Rho-
des) կղզիէն: Սոքա Մալտա մտնելէն
ի բաց, սկսեցին քաղաքներ և պալատներ
կառուցանել, նա մանաւանդ նշանաւոր
անառիկ բերդեր որ մինչ դարս իսկ
զմարմար լցուցանեն զտեսողս (զոր օր.
Սուրբ Էլիօր բերդն):

Ահարկու թեղանթներ ձուլեցին և
ամենայն կարգի պատերազմական մթե-
րաց զործատուէն հաստատեցին որոց
բազմաթիւ յիշատակներ կը տեսնուին
այսօր, քաղաքապետին պալատին մէջ
յատկացեալ հին զրահապահներուն մէջ,
վերջապէս՝ իւրեանց հաւատ և եկեղեցի
պաշտպանելով հանդերձ, այս փոքրաթիւ
և եռանդուն Միաբանութիւն կազմակեր-
պեցաւ իբր այնպիսի մի մարտեցիկ խումբ,
կատարեալ զինուորական և կատարեալ
կրօնական, որ կարողացան նշանաւոր
յողովութիւն մի ունենալ Տաճկիկներին
վերայ, երբ վերջիններս իւրեանց հաղա-
րանով թափեցան ի Մալտա կղզի: Սոյն
այս հսկայամիտ և արիւնքալի Միաբանու-
թիւն յընթաց իւրեանց տիրապետու-
թեան (որ տեւեց 1530 թուէն մինչև
1798 թիւ) անուանի եղեւ իւր քա-
ղաքական կառավարութեամբ և քա-
ղաքաշինութեամբ: Սոքա կառուցած հո-
յակապ ապարանքներ միայն պէտք է
տեսնել ըստ արժանեոյն գնահատելու
համար: Մասնաւոր յիշողութեան արժա-
նի է աշխարհաշահ Ս. Յովհաննէս եկեղե-

ցին իւր սքանչելի պատկերներով և գե-
ղարուեստական քանդակագործութեամբ:
Սոքա միջի ամենէն նշանաւորն կը համար-
ուի Ս. Յովհաննէս զխառման մեծաքա-
նակ իւղաներկ պատկերն (Միքայէլ Ան-
ջէլի իսկական ձեռագործ) որ կը կազմի
մասնաւոր Տաճար մատրան Ս. Յովհաննէս
նուիրեալ:

Այս Միաբանութիւն նոյնպէս և հաս-
տատեաց գրադարան մի որ մինչ ցարդ
իսկ չարունակի ի ներքոյ օրինաւոր կա-
նոնաց: Անի այժմ իբր 60,000 հին և նոր
գրեանք որոց հնագոյնից թիւն (այն է
ձեռագիր մատենից) զանազան գրե-
ղործութեամբսաներորդ դար և որք են զը-
խառնարար լատինական, յունական և
արաբական լեզուաւ: Երկրոց այս գրա-
դարան այցելեցի ի ինչիւր հին բնիկ
հայկական գրականութեան: Ժամանակ
կը հարկաւորի այդ բազմապիսի գրեանք
ընդարձակ ցուցակների մէջ ուշի ուշով
որոնքն, բայց որչափ որ իմ կարճ ժա-
մանակ ձեռնտու եղեւ հետաքոտել, այս-
չափս կարողացայ հաւաստի իմանալ որ
հայկական ձեռագիր մատենաք արդ չը
գտնուին այս գրադարանին մէջ. բայց
նամակիս վերջն կը տեսնուին յիշատակ-
ուած երեք հատ տպագիր գրեանք զոր
տեսի անդ:

Աւելորդ չհամարիմ յիշել որ ի թիւն
1798, Մեծն Նապոլէոն ընդ անցանել
իւրում յեղիպտոս, տիրապետեց այս
կղզոյն և սկսեց ի նմին գաղղիական
զօրաբաժին մի երկու ամս. ապա կղզին
անցաւ ընդ իշխանութեամբ Անգլիոյ.
ճիշդ հարիւր տարի է այժմ:

Ստեփաննա Տէր Մ. Գրիգորեան

Վերոյիշեալ 3 գրեանք.

Ա. Տօքսիֆոնի մարդկային կեանց,
որ և կոչի Նոր Առաքել Սողոմոնեան:
Հանեալ ի հնդկ ձեռագրէ վաղեմի ու-
րումն Պրամանի: Թարգմանեալ նախ ի
լեզու Անգլիացի և անտի ի մեր բարբառ
յիշայ Մարգարայ Շէհրիմանեանց՝ առ ի
պատիւ մտերիմ բարեկամի իւրոյ Աղայ
Շամիրի Շամիրեանց և ի յօգուտ և ի
զրօսանս Հայկազեան բարեսէյր ընթեր-
ցողաց:

Տպագրութիւն Թրեստ. 1784:

Բ. Puritas Haygica, Seo Gramma-
tica Armenica. A. Joann Agop. Յով-
հաննէս Յակոբեան, ծնունդ Կոստանդ-
նուպօլսի:

«Աղաչեցէ՛ք ուրեմն զՅէր

«Հնձոցն, զի առաքեացէ

«Զմէկս ի հունձս իւր:»

Տպագրութիւն Հռոմ. 1675:

Գ. Քերական Եւ Տրամաբանական Նե-
րածութիւն առ յիմաստասիրութիւն շա-
նէյոց: A. Clement Galano (Կղեմէս
վալդապետ):
Տպագրութիւն Հռոմ. 1645:

«ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՄԱՐ»

Ժողովուրդին համար անունով նոր
ամսաթիւր մը սկսած է հրատարակ-
ուիլ Բարեգի մէջ:

Ա թիւը որ շնորհակալութեամբ ըս-
տացած ենք, ցոյց կուտայ որ զանա-
զան կողմերէ գրական երիտասարդ-
ոյժերի համախմբում մ'է որ ձեռնար-
կած է այս ամսաթիւրի հրատարա-
կութեան, պարտականութիւն համա-
րելով նոր ոգի և նոր յոյսեր ներշնչել
հայ ժողովուրդին և զոհողութիւններ
յանձն առնել իրենց նպատակի իրա-
գործման համար: Թերթին հիմնա-
դիրները կը յայտարարեն արդէն թէ
անոր կանոնաւոր հրատարակութիւ-
նը ապահովելու համար անձնական

զոհողութիւններ ըրած են:

Ժողովուրդին համար Ա թիւը ի
ազգային քաղաքական, պատմական
վիպական, բանաստեղծական, բժշկա-
կան յօդուածներով ցոյց կուտայ ու-
անոր հիմնադիրները կը ջանան բազ-
մակողմանի տեսութիւններով հետա-
քըքընալով և արդիւնաւոր դարձու-
նել իրենց թերթը:

Տօքթ. Պ. Քօլօլեանի «Հայուն աշխ-
տաբանութիւնը (Անձնասպանու-
թիւն)» վերագրով յօդուածը, որ
սկզբնական մէկ մասը միայն գրուա-
ն է դեռ Ա թիւին մէջ, շատ հետաքր-
քաշարժ ուսումնասիրութիւն մը կը ըլ-
մեր ժողովուրդի ներկայ վիճակի մէ-
կընդմիջ վրայ Սուրէն Պարթեանի
«Դէպի ընդվզումը» 95-96 թուական
ների յեղափոխական պառնիքներ
կեանքէն պատկեր մը կը ներկայա-
ցունէ ուր նորածին յեղափոխութեան
սկզբնական դժգոյժ քաղիւրին և ներ-
կայ մանկական շարժումներին կուգա-
յալորդել վաղը աւանական ընդվզում
ներ, իրենց մեծ եղբայրները վրէժ
լուծելու պատրաստուած և կարող
կրտսեր եղբայրները միջոցով վաճա-
Տիրանեանի «Հայաստանին» ուղղա-
բանաստեղծական աւելում խանդա-
վառ տողերը գեղեցկագիտական ճա-
շակով մը կը ներկայացունեն Հայա-
տանը սյւլ և ալ երկոյթները տակ
րոնցով իր գաւազները սէրը հետք
հետէ արծարծած է իրեն վրայ, ի
պանծալի դրօշալի ծածանումներէ
սկսած մինչև իր ժանդոտ շղթաներ
ոգեկորելով զանոնք դէպի ըմբոստ-
ցումը:

Համառօտ ըսելով, սոյն Ա թիւի բո-
վանդակութիւնն է հետեւեալը.

Ժողովուրդին համար (Մ. Մ.): Հո-
ցեղը (Գ. Փառնայ): Գործակալի առթիւ
(Լ. Լուս Արսէնեան): Դիւ ցա՛ղօրէն (Ատո-
Նարճանեան): Նոր հոգիներ (Զարեհ Վար-
սամեան): Դէպի ընդվզումը (Սուրբ
Պարթեան): Հայաստանին (Վահան Տի-
րանեան): Հայուն աշխատանքութիւն
(Տօքթ. Պ. Քօլօլեան): Ազգային կեանքը

Ժողովուրդին համար պիտի հրա-
տարակուի ամիսը անգամ մը: Բաժ-
նէգինն է, ամէն տեղի համար, տարե-
կան 10 ֆրանգ կանխիկ:

Նամակ կամ բաժնեգրի զրկել այ-
հասցէով:

A. Fortin
10, Rue Dupont des-Loges
(France) (VII) Paris

ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պօլսի ռուսական դեսպան Տ. Չի-
նովիւզ ապրիլ 14/27ին արձակուր-
դով մեկնեցաւ Կ.պօլսէն դէպի Բե-
թրսպուրկ: Իր բացակայութեան
միջոցին դեսպանատան գործերը պի-
տի վարէ իր խորհրդական Տ. Չէր-
պաչէվ որ ապրիլ 11/24ին Կ.պօլսի
վերադարձած է Բեթրսպուրկէն:

— Թիւրք պաշտօնատարներ թի-
ւը, որոնք Եւրոպա գտնուելով կամ
Կ.պօլսէն Եւրոպա փախելով կը սկսին
հրատարակութիւններ ընել իրենց
սուլթանի դէմ, հետզհետէ կը շատնայ
Թիւրք դատարանները երբեմն Կ.
պօլսի լրագրողներին մէջ կը հրատա-

գաշնակցութեան կապակցութիւնները :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Լուր կայ թէ Պուլկարի Գէորտի-Նանտ իշխանը քիչ ատենէն պիտի նշանուի Պէլժիգի Լէոբու թագաւորի աղջկան՝ Գլէմանդին իշխանուհին հետ որ ծնած է 1872 յուլիս 30ին :

— Կ.պօլսի լրագիրներէն կիմանանք թէ Պուլկարի մէջ վերջերս պատահած երկրաշարժէն քանդուեր են 600էն աւելի տուններ : Իսկ վառնար մէջ 2000էն աւելի տուններ աւելի կամ պակաս վնասուած են : Մեռածների հաշիւը դեռ յայտնի չէ :

— Կըսուի թէ Կ.պօլսի ալմանական գեապան Պարոն Մարշալ Փօն Պիւպէրշոյն Ալմանիակ պետական քարտուղար պիտի նշանակուի կոմս Պիւլի տեղ :

— Վաշինկթընէն եկած հեռագիրներին նախելով, Գիւպայի պատուիրակները Հանրապետութեան նախագահ Տ. Մաք Քինլին և պատերազմական քարտուղարին հետ իրենց տեսակցութենէն յետոյ, պատրաստ են եղբար ամերիկեան հովանաւորութիւնն իրենց վրայ ընդունելու որովհետեւ ուրիշ կերպ չեն կրնար ընել : Բոլոր իրենց առաջարկներ պիտի մերժուին, թէև քաղաքավարօրէն, բայց անդրդուելի կերպով :

— Պուլկարէն կը հեռագրեն ապրիլ 26ին թէ Բէթըով անուն անիշխանական մը ձերբակալուեցաւ և զէնքը ձեռքէն առնուեցաւ պալատին մէջ ուր պահուեալ, յարմար առ թին կը սպասէր թագաւորը զարնելու համար : Յայտարարեց թէ կուզէր թագաւորէն վրէժ առնել որովհետև անպատասխան թողած էր իր բազմաթիւ աղբիւրները որոնցմով դրամ խնդրած էր :

— Հռոմէն կը հաղորդեն թէ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը թագուհիի ծննդաբերութեան կը սպասէ, այնուհետև երկար ճանբորդութիւն մը կատարելու համար : Նախ և առաջ Բարիզ պիտի գայ, յետոյ Պէրլին, Բէթըով, Լոնտոն և Կ.պօլս : Վիէննա իր ուղեգծի վրայ չգտնուիր :

— Պուլկարի Գլէմանդինի քաղաքէն կը հաղորդեն թէ ապրիլ 15/28ին հակառակական ցոյցեր եղած են հոն : Ցուցարարները սինակոկէն ներս մտեր և Հրեայներին վրայ յարձակեր են որոնցմէ 5ը ծանրապէս վիրաւորուեր են : Ջորքերը վերահաստատեր են անդորրութիւնը :

Ա Ձ Դ

Ես մէկ նոր դեղ եմ հնարած ճիւղի գէմ որ տաճկերէն քեմիա կըսուի : շատ զօրեղ և ազդեցողական է և քննուած է փարիզու մեդիսինումը : Բաղկացած է բուսեղէնից : Մէկ անգամ խմողն բոլորովին կազատուի այդ գաժան գաղաւթից որ մարդու ա

ղիքները մշտնապէս բոյն է դրած : Գինն է 5 տալէր :

Ցանկացողներ ուղարկեն ստակն այս հետեւեալ հասցէին և ես կուղարկեմ դեղն իրան պատուէրներով : Ճանապարհածախքն ինձ վերայ է : Մեծ քանակութեամբ ուղողին %ին 20 զեղչ կը լինի :

Մահմետի Յորդանան Եղիպարեան Հասցէ՝
Mahdesi Hordanan Eliazarian
52, East 31 str.
(Etats-Unis d'Amérique) NEW YORK

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՑԻ 1901 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

Կ.պօլսի Ս. Փրկչեան Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան այս տարի հրատարակած Ընդարձակ Օրացոյցը նախորդ տարիներէն շատ աւելի տեղեկութիւններ ու կարևոր գիտելիքներ պարունակող գիրք մը եղած է :

Տոմարական բաժնին մէջ այս տարի աւելցուած է նաև յատուկ հատուած մը ուր նշանակուած են Սրբոց և Սրբուհիներու տօնախմբութեան օրերը, այբուբենի կարգով :

Ձանազան գիտելիքների բաժնի գլխաւոր նորութիւնն է ուսումնասիրութիւն մը Կ.պօլսոյ Հայոց և իրենց Պատրիարքներուն վրայ : Կան նաև մասնաւոր հատուածներ Արեւելեան յիւսիսարևմտեան և արևելքի վրայ պատկերազարդութեամբ հատուած մը այս տարի շատ ճոխացած է և անոր կցուած է այբուբենական ցանկ մ'ալ :

Վիճակագրական տեղեկութիւնների բաժինը կը պարունակէ, անցած տարիի նիւթերէն զատ, կարգ մը նոր տեղեկութիւններ ազգային զանազան հաստատութիւնների վրայ : Էթիոպիայի կաթողիկոսների յայտարարութիւնը նոր ձևով ու մանրամասնութիւններով նշանակուած է այս տարի :

Ընդարձակ Օրացոյցը կը պարունակէ 50ի չափ պատկերներ, որոնցմէ 22ը գիւնկոյրափիով պատրաստուած և միացեալները փորագրուած են յատկապէս Ընդարձակ Օրացոյցին համար :

Այս «Օրացոյց»էն գնողը ոչ միայն 1901 թուականի Օրացոյց մ'ունենցած պիտի լինի, այլ պատմական ու գիտական շատ մը հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններով գեղեցիկ պատկերազարդ գիրք մը, որի հրատարակութեան արդիւնքն ալ յատկացած է Ազգ. Հիւանդանոցի 1000էն աւելի պատասպաններին :

Այս Ընդարձակ Օրացոյցը կարելի է ոտանալ նաև Արմենիայի խմբագրատունէն : Կը ծախուի Մարտիլի մէջ 2 Փրանք և 75 սանթիմի : Մարտիլի դուրս ոնէ տեղ զրկուելու համար, փոստի ծախքը մէկտեղ հաշուելով, 3 Փր. և 30 սանթիմ (66 սէնթիմ) թիկեան = 2 չիլին և 8 բէնա անգլիական) է : Փոստին յատկապէս արձա. նագրել տալով (registered) զրկուել ուղողները պէտք է 25 սանթիմ (5

սէնթ = 2½ բէնա) ալ ատոր ծախքին համար աւելի զրկեն :

ԼՈՒՍԻՆԱՆ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Ճաճկական բռնութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սըրբազանի պատկերը ընտրելով թղթի վերայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը : Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար : անոնք որ պէտք կուենան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում աւել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումները, ըստ յրազրական սովորութեան : Ծանուցումների գինը շնանակուած են Արմենիայի հակառակ, տառի վրայ հաշուելով : 1 երկաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ : 3 անգամ դուրսելիք ծանուցումի գինն վրայ %ին 10 զեղչ կը լինի : 10 և աւելի անգամներ դուրսելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 30 զեղչ : Սակարկութիւն չը դուրսուիր :

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիններին մէջ հաշուուած է նաև զրկեալ և փոստի ծախքը :

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ուղղորդները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՆ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԻՆ ԱԻՆՈՒԱՆ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՈ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թիւնարայական մի հայր իւր ազգական ուսած վարձուարքով որչափ յարիւրների պատճառ դարձած է և վերջի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ : Գին 1 Փրանք :

ՇԵՔՍԻՐԻ ՀԱՄԼԵՊԸ

Շէքսպիրի ՀԱՄԼԵՊԸ որ արևմտեան աշխարհաբար լեզուով հայերէնի թարգմանած է քաջ անգլիագէտ Տիար Գարեգին Յ. Փափաղեան, կարելի է ստանալ նաև Արմենիայի խմբագրատունէն :

Տպագրուած է վիէննայի Միլիթար. եանց տպարանը, մաքուր թղթի վերայ և ունի մեծ ութանկ զիրքով 183+ի Գ. երես :

Գինն է 2 Փրանք և 50 սանթիմ :

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

(Ծառակապէս պատրաստուած Ամերի.

կայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղութականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւնն ընել տալու հարկ եղած դիւրութիւններն ընծա. յելու համար) Աշխատասիրեաց Պետրոս Ռ. Թորոնտա. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիաս Խալաւ և ընկ. 1897. Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ արդէն հոն գտնուողներին համար շատ կարեւոր գիրք է : Գինն է 1 Փրանք և 25 սանթիմ :

ՀՐԱՑԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներով :

Ա. ՀԱՅ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ ՄԸ (Սպասուած) Բ. ՀԱՅ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼԼԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈԼԼԱՐ ԱՊՏԱՄ. ԲԱՊԵՏԱՑ (Սպասուած)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱԼՆԵՐԸ. — (Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով) Գին (90 սանթիմ) 1 Փրանք 20 սանթիմ.

Զ. ԳԱՄԱՌ ԳԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտութեան (Սպասուած)

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄ. (Սպասուած)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅՈՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴԲԱՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների թուին բաղդատական մէկ ցուցակ ալ կցուած է տետրակին վերջը) Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԹՈՒՆԱՐԱՐ (Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպասած և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ Խոթութեամբ արեւելի տարած առաջնորդը յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուդարարի մէջ որ ութանկ գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) (1 Փրանք) 1 Փր. 40 սանթիմ.

Ժ. ՎԷԹ (Պուլկարի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսիք միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար) (0,15 սանթիմ) 20 սանթիմ :

ՏԵՐՈՒՆ—ԻՍՐԱԵԼԻ

Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant : François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi